

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1102 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Ha рік	\$7.00	One year	\$7.00
Ha рік року	\$3.75	Six months	\$3.75
Ha три місяці	\$2.00	Three months	\$2.00
В Джерсі Сіті і Закордоном:			
Ha рік	\$10.00	One year	\$10.00
Ha рік року	\$5.25	Six months	\$5.25
Ha три місяці	\$2.75	Three months	\$2.75
Число з понеділка (англійською мовою):			
Ha рік	\$2.50	One year	\$2.50
Ha рік року	\$1.50	Six months	\$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

БІЛИЙ ДІМ І КОНГРЕС

Президент Труман назвав був попередній 80-тий конгрес другим з ряду найгіршим у цілій історії Злучених Держав. Сумніваюсь, чи так дійсно є, але розумію, чому президент ужив таких гірких та гострих слів. Багато законопроектів, які президент Труман предкладав попередньому конгресові до ухвалення, провалилися, хоч були добрі й мали на увазі загальне добро. Вину за це співаж президент на „республіканську більшість“ в палаті представників. Населення взяло це під увагу і при останніх виборах не тільки вибрало Трумана президентом країни, але й дало йому демократичну більшість в обидвох палатах конгресу. Як тільки проголошено вислід виборів, який загально беручи, був великою несподіванкою, усі газети розписалися про „особисту“ перемогу Трумана, як і про те, що він тепер стане цілковитим „босом“ у Демократичній партії й в 81-му конгресі переведе все це, чого не міг перевести в попередньому. Вкільці, як загально говорено, прийде вже раз до повної гармонії між Білим Домом і Конгресом, себто між адміністративною і законодавчою владами. А це нині дуже важне не тільки з огляду на добро Злучених Держав, але й світу, що поставив цю країну в провіді змагань до здобуття і закріплення демократичних свобод у всіх країнах.

На жаль ці сподівання покищо не сповнилися. „Ідеальний“ 81-ший конгрес з повною демократичною більшістю завдав уже на самому початку демократичному президентові не менше клопотів, ніж їх завдав 80-тий конгрес. Нарховують уже тепер в Конгресі три великі поразки президента, з яких найважливішою треба вважати заяву демократичного сенатського лідера в справі законопроектів про горожанські свободи. Сенатор Скот В. Лукас заявив, що цей законопроект навіть не приїде під обрані 81-го конгресу. Сталося це, казав він, з вини південних демократів і республіканців.

Це є велика поразка. Щодо громадських свобод Труман є рішучо ширим і свідомим того, що тут йдеться про щось більше, як признание права голосування кілька сот тисячам ніграм на Півдні, яке їм справедливо належить, чи навіть ліквідацію ганебних випадків з лінчачами. Це є питання, чи біла раса є спроможна визнавати справедливість й чесно з провідної ролі в світі й боротьби з неволею і варварством тоталітаризму.

Так думас про цю справу президент і так думас про це подавляюча більшість американців, виключно з їхніми представниками в конгресі. Проте, як бачимо, законопроект про громадянські свободи в цьому конгресі вже так якби перепав, не зважаючи на велику шкоду, яку через те завдається не тільки Америці, але й ідеалам свободи в цілому світі, бо ж ворогі свободи використають це на боротьбу з Америкою та її свободолобними плянами світового замирення.

На тім можна б скінчити наші завваги щодо цієї справи, коли б не те, що в цьому всьому є теж і дещо вини самого президента. Він по виборі зачав бути надто певним своїй особистій перевазі, виходячи з цього заложення, що нарід дав йому право й до цього. Це викликало деякі побоювання в конгресі, особливо серед республіканців, що то постійно „бунтувалися“ проти „диктатури“ Рузвельта. Тому саме республіканці готові тепер лучитися з кожною демократичною опозицією, щоб тільки не допустити до „диктатури“ Трумана. Тому пішли тепер разом з південними демократами навіть такі поступові республіканці як сенатор Ванденберг.

Зарада тому: ближчі й тактовніші відносини між Білим Домом і Конгресом.

Ще одна „основна проблема“

Розгнітана на сторінках цього щоденника дискусія на тему таких основних проблем, як стан і настання великої маси поневоленого українського народу та на тему взаємодієвності між самими українцями і за визначення їх відношення до сусідніх народів під кутом взаємного добра та потреб і вимог часу, вже викликала відносно широкий відгомін серед читачів. Майже кожного дня пошта приносить нові голоси на цю тему, що тільки підкреслює всебічну актуальність заторкнених проблем та загальне зацікавлення ними. Але при цьому видивається рівночасно ще одну „основну проблему“, іменню, наявну потребу такої дискусії та її форм і межів.

Докищо, ми ще не думасмо забирати голосу до самої дискусії, до самої проблеми, це далеко не вичерпавши голосів інших дискусантів. Ми хочемо тільки звернути увагу на деякі основні принципи самої публічної дискусії, що їх або не знає, або не уважає велика частина тих, що надіслали нам свої голоси.

Завданням публічної дискусії є, очевидно, публічне обговорення однієї чи другої проблеми та відповідні висновки. Це своєрідна провадка публічної опінії та загальних побажань, щоб опісля їх можна було придержуватися в практичному поступуванні. Чим більше людей забирася голос в дискусії, тим вона цікавіша і тим кращі та повніші результати вона може принести. Отже, якщо вже публічна дискусія відкривається, то кожний громадянин має не тільки право, але й обов'язок забирати в ній голос та висловити свою думку і своє побажання. Публічна дискусія — це прастара демократична форма обговорення спільних справ. Вона має допомогти насамперед пізнати відповідну проблему і опісля її розв'язати. Тільки основна провадка і пізнання одного чи другого недовомання допоможуть поставити правильну діяльність і в потребі записати правильний лік.

Тимчасом, деяка частина наших дискусантів виявила взагалі свої застереження щодо такої дискусії. Вони — як виглядало б — бояться подивитися дійсності в очі. Мовляв, відкриваючи публічно правду, ми можемо тільки дати нашим ворогам аргумент проти нас. Становище помилкове і недопускає. Хворобу і недомання треба лікувати, а не закривати їх. Те саме в суспільному житті. Історії ніхто не обдурить, закриваючи, факти. Навпаки, тим можна обдурити тільки себе самого. А ствердження одного чи другого негативного факту, що далеко не значить погоджуватися з ним.

Ясно, що між тими усіми негативними спостереженнями ми не бракує теж багато наскрізь позитивних проявів. Дискусію ми будемо продовжувати, зберігаючи основні вимоги загально прийнятих норм публічної дискусії і будемо помішувати тільки ті голоси, що своєю формою цим вимо-

Навпаки, його стверджується на те, щоб з ним боротися та його поліпшити. Автім, потреба публічної дискусії над основними проблемами така наявна, що було б зайво над цим довше розводитися.

Але ми масмо інше застереження щодо деяких надісланих нам досі дискусійних голосів. Першусього — річевість. Йдеться насамперед про те, щоб ствердити дійсне настання та дійсні бажання українського народу сьогодні та щоб зробити це з найбільшою об'єктивністю. Тимчасом, деяка частина дискусантів ані не турбується дійсним станом, ані його причинами, тільки ластяться чому так не є, як вони собі того бажать, або як повинно бути. В цьому грішуть найбільша кількість дискусантів.

Друга велика недочота в надісланих голосах — це форма. Замість дискутувати, вони лаються, вони „розставляють по кутах“ своїх опонентів, тільки тому, що ті поважилися мати іншу думку. Вони, часто, навіть не заторкують обговорюваної проблеми, а тільки останніми словами лають самих дискусантів, зраджуючи тим тільки власну громадську невиробленість.

Майже всі дискусанти забувають, що бувають різні погляди на одну й ту саму справу та що людина, а навіть частина громадянства можуть помилятися. Власне завданням публічної дискусії є вияснити ці есентуальні помилки. Помилитися в погляді на одну чи іншу справу ще далеко не є гріхом, але натомість є гріхом, а в деяких випадках навіть злочин, коли було б ту саму виявлену помилку обстоювати. Більшості надісланих нам досі дискусійних голосів бракує того найбільш можливого в обставинах спокою і об'єктивності підходу та оцінки обговорюваної проблеми, що є першою передумовою публічної дискусії. Тим самим, вже початок дискусії над „основними проблемами“ виявив ще одну „основну проблему“, іменню факт, що велика частина дискусантів — як і не прикро це ствердити — не розуміє цілі й ваги самої публічної дискусії, не кажучи вже про їх вміння та можливість розв'язувати таким порядком громадські проблеми. Ціла маса надісланих дискусійних голосів тільки переконує нас, як дуже нам потрібна публічна дискусія.

Ясно, що між тими усіми негативними спостереженнями ми не бракує теж багато наскрізь позитивних проявів. Дискусію ми будемо продовжувати, зберігаючи основні вимоги загально прийнятих норм публічної дискусії і будемо помішувати тільки ті голоси, що своєю формою цим вимо-

гам відповідають. Масмо всі підстави думати, що ця дискусія в своєму кінцевому результаті спричинить „прохиснення атмосфери“, висвітлить обговорювані „основні проблеми“ та допоможе знайти для них таку розв'язку, якої вимагає добро української справи.

Микола Чубатий.

Етнічні та територіальні українці

Дискусія, що саме тепер ведеться на сторінках „Свободи“ на тему „Основних Проблем“, обертається в крайностах, з яких кожна є небезпечною для інтересів української нації. Східні українці, яким більше-вицька система залила гарячого сала за шкуру, видять в большевицтві одинокое лихо українського народу. Не стане його, так, по їх думці, настільки кращий світ, „Золотий Вік“. Овідія, де вовк пасеться на траві з агнятком, а всі противництва світу зникають самі собою.

На ділі так не є, бо навіть сам большевизм має в собі дві сторони медалі — одну атеїстичну, антигуманну систему терору та другу — російський націоналізм та імперіалізм. Зникне перше лихо, остане друге й Україна буде в армії так само, як була за і перед большевизмом. Відношення протибольшевицьких росіян не дає ніяких ілюзій, щоб по поваленні большевицької системи в Україні настав рай. Без боротьби певно не обійдеться. І по поваленні большевизму український нарід мусить бути дуже чуйним на діяння своїх сусідів. Саме брак такої чуйності з боку українців в часі Російської Революції принесло панування червоних росіян над Україною. Той похибки український нарід не сміє вдруге повторити.

Та мало що не в такій самій односторонності порушується противний погляд, який видить у всіх росіянах та національних меншин в Україні тільки самих ворогів. Так не є. Сама тільки обстановка, що хтось говорить по-українськи не дає йому ще легітимізації українського патріотизму, як і ця обстановка, що хтось з мешканців України не говорить українською мовою, не є доказом його ворожої постави до України.

Жахлива большевицька дійсність склонила одних українців видіти в комуністичному одинокое зло, поза яким немає другого. Так само для других, передовсім західних українців, яким дошкулював до живого шовінізму неукраїнського населення України та його постійна соціалістичність зі заграничним ворогом України, приневолене

гам відповідають. Масмо всі підстави думати, що ця дискусія в своєму кінцевому результаті спричинить „прохиснення атмосфери“, висвітлить обговорювані „основні проблеми“ та допоможе знайти для них таку розв'язку, якої вимагає добро української справи.

їх набирати переконання, що неукраїнські мешканці України вже самою своєю істотою є ворогами України. А так теж не є і так не може розв'язувати своїх відносин до неукраїнського населення України нарід, що має амбіції бути вневдовзі господарем тої землі, державним народом.

Господар не тільки кермує господарством, але також є відповідальний за добре почування всіх мешканців хати. А раз в цій українській хаті живуть постійно групи, що не говорять українською мовою, тільки російською, польською, жидівською чи другою, так український нарід, господар тої землі, відповідальний за їх рівне трагування, за добре почування в Україні всього населення України.

Сповідуючи цю роллю господаря української землі, український нарід має повне право домагатися від усіх мешканців України лояльності супроти спільної української батьківщини. Тверда рука українського народу може спасти тільки на зрадників та на недовольних громадян України, натовість всі благодати державного ладу мусять бути призначені для всіх лояльних громадян України без огляду на їх етнічну, чи мовну приналежність.

Такий державницький підхід прямо приневолює нас переробити ревізію самого поняття українця. Цю пробу перед двадцять кілька роками зробив визначний український історик та соціолог Вячеслав Липинський, для якого українцями є всі мешканці української землі, постійно в ній оселені та зв'язані інтересами тої землі без огляду на їх мову.

Жиючи століттями недержавним життям українців все більше схильні вважати за українців тільки тих, що говорять по українськи. Чи це правильно? Пречінь відомо, що й тисячі українців, говорючих по українськи, стягали на Україну цього вавпіря людства, що має свою головну квартиру в Кремлі. Відомо, що ще й нині тисячі етнічних українців, себто тих, що говорять українською мовою, полирає червоного ворога України та ворога людства. Тисячі його прихильників ще й нині живуть в Америці, а вони говорять українською мовою. Отже сам факт, що хтось говорить українською мовою, далеко ще не є доказом його української лояльності, не говорячи вже про український патріотизм.

І навпаки, відомо нам з останніх трьох десятків літ критичних часів історії України, що були (й нині є) мешканці України, які самі або їх предки говорили по російськи, а вони стояли за права України та боронили їх проти російського централізму та червоного насилья. Для прикладу згадаю тільки, що праторова постать недавньої української історії — Микола Хвильовий, це певдвоним — мав би бути з походження росіянином з України. Відомо, теж, що визначний комуніст Волобуєв по геройськи виступав проти економічного виснаження України Москвою і за це був зліквідований, а він був з походження росіянином і був тільки територіальним українцем.

Кожен сусід, України так довго є добрим сусідом, як довго він не переступає граничної смуги української території. Посягає він по українське добро — большевик він, чи не большевик, тоталітарець чи демократ, православний, католик чи атеїст, він стає ворогом України, а український нарід не має з ним спільної мови.

Направа б о д а ш е в и ц ь к о г о спустошення буде вимагати багато праці, однак, і на большевизм треба дивитися під кутом історії, як на болючий епізод, а не як на подію, яка мала склословати український нарід відступати від своєї головної цілі — стати вільною та незалежною нацією.

Українська історія і в давніших часах Хмельниччини знає багато героїчних типів, що були найкращими українськими патріотами, хоч не були з етнічних українців. За Мазепи з не-етнічних українців походив Пилип Орлик, гетьман на вигнання та властиво перший український безкомпромісний самостійник. Теж відомо, що з росіян походив Микола Костомарів, ідеолог Кирило-Методієвських Братчиків, першого політичного товариства в Україні, що ставило домагання Української Республіки.

Це все нас переконує, що для справи визволення України не є найважливішою річю українська мова. І громадяни, але патріотизм та відданість українській землі. Річ природна, що територіальні українці ввійшовши в активне українське життя скоро приймають українську мову та стають етнічними українцями. Це тільки підтверджує правильність погляду, що на ділі українцем є кожен постійно поселений в Україні мешканець тої землі. Такий підхід мусить регулювати відношення українського народу до громадян української неукраїнської роду та неукраїнської мови.

Немає сумніву, що підхід до меншинного населення України без упередження притягне його ще більше до праці для спільної батьківщини та зробить з нього українських патріотів. Та зовсім друга справа відношення України до сусідів, до росіян чи поляків поза межами України. Український нарід мусить укласти своє відношення до своїх сусідів тільки на засадах взаємності. Признає північний чи західний сусід України українським народом право вирішувати долю своєї землі, так відношення українського народу до північного російського чи західного польського сусіда буде доброзичливе та сусідське. Не на рідній землі, так поміж українським народом та народом російським чи польським мусить заіснувати стан конфліктів та ворожнечі. Іншого виходу бути не може.

Потішуваний себе мірами Злучених Держав Європи тоді, коли всі росіяни без винятку мають спільну лінію — не признавати українському народові права бути рівноправним державним народом, може мати фатальні наслідки. Всякі федерації чи союзи мусять мати основні умовини: 1) щоб оба партнери себе вважали за рівних; 2) щоб оба партнери мали повне та свободне право без якогонебудь натиску вирішувати своє політичне життя.

Бусолою для українського народу у його відношенні до всіх неукраїнців живучих в Україні та поза Україною, мусить бути інтерес України як самостійної нації. В забутті мусить піти все минуле, на бік відсутні мусить бути всякі чуттєві упередження. Кожен лояльний мешканець України це український громадянин. Викаже він жертвенність для спільної батьківщини, так він український патріот.

Кожен сусід, України так довго є добрим сусідом, як довго він не переступає граничної смуги української території. Посягає він по українське добро — большевик він, чи не большевик, тоталітарець чи демократ, православний, католик чи атеїст, він стає ворогом України, а український нарід не має з ним спільної мови.

Направа б о д а ш е в и ц ь к о г о спустошення буде вимагати багато праці, однак, і на большевизм треба дивитися під кутом історії, як на болючий епізод, а не як на подію, яка мала склословати український нарід відступати від своєї головної цілі — стати вільною та незалежною нацією.

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

49)

— Бачу. Знайоме. З Парижу... Отам, — Демо показує на вікно, що ледве тримається в обрамленні ще однієї руїни. — „Збанкрутовані комівовжери“ — бачить Кальчук напис передовиці. Старі дошки, соломка, брудна ковдра і газета. Це вікно.

— Невже це касарня? — викрикує Демо, і його окуляри завертілись по всіх напямках. Кілька погнітаних гонтів задоволено трималися суходорів стріхи „касарні“.

Мандирники зупиняються. На подвір'ї стоїть два ряди молодих хлопців у різноманітних одягах. На дерев'яних кроснах буда, і з неї визирають ліхтарні струджених вантажних авт.

— Це наша армія, — каже Кальчук. — Та, що загрожує світові... Молодий, чорненький, низького зросту Дюліч у новому січовому однострої, на якому блищать золоті озанки, надуту командує: — Чо-та! Поозір! Праворуч! Напрямок вихід — кроком руш!

Шлапнули десятки нечищені черевиків, і різноманітна колона слухняно хильнулася у напрямі виходу. — Пісню! — викрикнув походящий Дюліч, загинаючи вправо. Вирвався сирій, мішний голос, що одразу заявив:

Ой, видно село, широке село під горою! Ой, там ідуць стрільці, січові стрільці до бою... Хлопці ж бо то хлопці, як соколи!

Демо підняв свою голову в окулярах без накриття і дивиння. — Ха-ха-ха! Ха-ха-ха-ха! Гей! Дівчино, рибчино! — летить і розбризкується на всі боки пісня. Демо все стоїть, все дивиться з піднятою головою. Кальчук дивиться на Демо. — А чому вони без зброї? — лунає згорі запит. Зворушливі слова. Кальчук посміхається і шукає відповіді, ніби вона десь тут зовсім на досяг руки, але її не можна висловити.

— А де ж вони візьмуть зброю? — питає Кальчук. — Кажний, хто має зброю, — має для себе.

— Зворушливе! — виривається між іншим у Демо. — Я ще такого не бачив. Але на них не треба дивитися. Їх треба тільки чути, — каже знехачка Демо. — Вони, ті лю-

пи, зовсім не те, що бачить око... Це якась мовчазна відданість. Звідки вони?

— З усього світу. Всі прийшли сюди так само, як ви вчора... Це тільки мала група. Отам за містом їх більше і, кажуть, вони вже там мають п'ять старих австрійських рушниць. Варта стоїть „з криком“. У дерев'яних бараках повно блощиць. Це тифозні бараки, у яких жили російські полонені минулої війни...

Раз на день їм дають їсти і два рази на день без цукру ячмінну каву.

Ха-ха! Ха-ха! Ха-ха-ха-ха! Гей!

Чути їх голос, що здалека видається звичайним. На розі вулиці з балькони більшого будинку зівсє синьо-жовтий прапор.

Рухили 4 пішли далі. Широкі, старанно вкритий чорним піврічним болотом майдан посередній з двома сінацька Демо. — Вони, ті лю-

пи, здається, навздогад, але потрапили у дірку з назвою якогось Пастеля. Там трохи далі Січова молочарня.

— Тут, — каже Кальчук. Демо задер окуляри.

— Це щось знов зі східної екзотики, — каже він і входить до середини.

Тут уже Гаріс, Зорин, кілька січовиків з команди. Знайомляться. Зорин уважно п'є свій чай з молоком і старанно жує устами намащений маслом ріжок. Демо вишукано сідає, поводить навкруги окулярами, ввічливо і коротко відповідає на питання. Гаріс розмазує слова, ніби сметану по терелі. Він не хоче зупинитися і веде далі історію свого годинника „Павел Буре“. Починається вона в Уфі на Уралі. Здобув ту розкіш у якогось татарина, за старі чоботи, а той відібрав від денікця, що тікав від большевиків та спав з його дочкою. Добрий годинник, з

Максим Подорожний.

СОВЕТСЬКИЙ ЗЛОЧИН НАРОДОВБИВСТВА У ВІННИЦІ

9) (Продовження)

Встановлення тотожності трупів.

Встановлення тотожності трупів натрапляло на великі труднощі, бо тільки при відносно малій кількості випадків натрапляло на документи та інші папери, які вказували б на тотожність трупів з цілою певністю. При трупів не знайдено жодних вартісних речей чи біжутерії, що могло б допомогти при ідентифікації їх власників. Наостанок, теж самих трупів не можна було держати довго відкритими і дати цим можливість пізнати їх з боку їх рідних і знайомих, бо трупів швидко розкладалися і їх треба було знову закопувати вже по місцевому християнському звичаю та у порядкуванні братських могил. При цьому не можна поминути факту, що теж багато з місцевих українського населення ще під враженням терору НКВД воліли не шукати між цими трупами своїх рідних, одні з метою зберегти надії, що, можливо, їх там не було і вони ще колись вернутися, а інші ж самі зі страху перед НКВД. В кожному разі на підставі наявних доказів встановлено з цілою певністю тотожність 679 трупів.

Час поховання злочину.

Переслухання рідних і знайомих ідентифікованих трупів виявили, що всі ці жертви тільки за дуже малими винятками були заарештовані агентами НКВД в роках 1937 і 1938 та віддані до поліційної тюрми в будинку НКВД або до міської тюрми у Вінниці. Майже всім рідним заарештованих в уряді НКВД тоді «визнавано», що ті засуджені на заслання в далекі табори на приблизно десять років та без права кореспонденції. Ці висновок НКВД давало в деяких випадках вже кілька днів після арешту, а в інших випадках аж після кількох тижнів а то й місяців. Точний час заарештування поодиноких жертв можна було встановити теж на підставі знайдених документів, головні протоколи переведеного агентами НКВД домашнього трупів і т.п. Під час трупів агенти НКВД виготовляли протоколи в двох копіях, одну з яких вручали заарештованому а друга залишалася в урядових актах. Знайдені протоколи цілком порівнювалися зі званнями свідків. Від часу арешту свідки вже ніколи більше не бачили своїх заарештованих рідних і теж нічого ані про них ані від них не чули, крім висновок НКВД, що їх заслано в далекі табори без права листування. В 1943 році вони тих, засланих в далекі табори знайшли і пізнали в масових могилах у Вінниці.

В тому самому часі, як переведено арешти та як НКВД визнавало про висилку «в далекі табори», цілий ряд свідків зізнали про спостереження «на трох місяцях розкопок та про нічні таємні транспорти з тюрми і будинку НКВД в „запретні зони“ в яких опісля знайдено масові могили.

Три місяці, на яких знайдено масові могили: овочевий сад, старе кладовище і парк, були тоді постійно під сторожею НКВД. Під їх наглядом тоді протягом дня копають ями, ногами гуду заїдали прикриті полотнощами і неосвітлені вантажні автомашини і тоді ями знову прикривали. Кожного дня після того на тих місцях з'являлись вищі уряд-

ники НКВД та задержувались там деякий час.

Овочевий сад на передмісті Долинки, що до того часу належав одному громадянину, був на коротко перед цими подіями зайнятий обласним НКВД і на весні 1938 року обведений високою на приблизно 3 метри парканом з дощок, в якому навіть щілини були закриті шматками полотна так що вони виключали будь який вгляд в те, що діється за парканом. Описали на місці могили закладено цвітники та пошпирювано поголоску, що там лаштується диточий садок. Ці поголоски важко було погодити зі смородом гнилизни та дезінфекційних засобів, що тоді почав проникати з-за паркану. В „Парку культури і відпочинку“ незадовго після того влаштувано цілий ряд споруд для дозвілля, включно з майданчиками до танців та гойдалками. Всі згадані численні свідків покриваються в тих фактах. Тим самим злочин вбивства безсумнівно поповнено в роках 1937-1938. З цими висновками покривається теж результат незалежних судово-медичних доджень, згідно з якими трупи мусили лежати в землі щонайменше 4-5 років.

Місце злочину.

При цьому встановлено, що масового вбивства з правилами доконувано на подвір'ю будинку НКВД у Вінниці, імені в тій його частині, де воно цілком оточене гаражами. Ця частина подвір'я, на яку немає вгляду з жадного боку, ще й тому добре підходила на місце переведення масових розстрілів, бо там перед одним гаражем є місце для миття автомашин та на якому можна було негайно змивати сліди крові. Під час розстрілів постійно гудили мотори приготіваних до транспорту трупів кількох вантажних автомашин, так що гук моторів приглушував відгомін стрілів з малокалібрової вогнепальної зброї. Проте, найшлісше свідки, які припадково чули відгук поодиноких вистрілів.

Ці твердження не виключають, що поодинокі вбивства доконано в кімнатах будинку НКВД. На це вказують зізнання свідків про страшні знущання і тортури заарештованих при переслуханні, як теж факт, що велика кількість вбитих жіночих трупів були цілком нагі. Треба припускати, що ці знущання і тортури в поодиноких випадках кінчалися розстрілом або вбивствами. Бо немає іншого висновок, як тільки припущення, що їх роздягнуто, знасидувано і вбито в кімнатах комісарів НКВД. Не знайдено жадної точки зачіпки про можливість доконаних вбивств теж в будинку міської тюрми.

Як це виходить виразно зі зізнань свідків, самі масові могили не могли бути місцем розстрілів. Один свідок зізнав, що на дорозі після перерізу транспорту НКВД він відкрив присипані піском сліди крові. З того теж виходило б, що від будинку НКВД до місця масових могили перевозувало вже вбитих людей. Це стверджує теж факт знахідки тільки мало патронів на місцях розкопок і в могилах, що могли б свідчити про розстріли на місцях могили на більшу скало. Тим самим, над могилами чи в могилах були вбиті тільки деякі особи, правдоподібно ті, що самі заковували трупів в ямах. Про це свідчить теж знахідка кіль-

кох трупів вже на верстві одягів, якою була прикрита головна маса трупів.

Подробиці вбивства.

На підставі зізнань свідків та логічних висновків зі знахідок при розкопках, кримінальна комісія могла відтворити теж приблизний образ довернення злочину вбивства. Призначені на вбивство жертви викликали з тюрмних келій під позірною причиною транспорту „в дальші табори“. В'язні збирали свої речі, як що такі хто мав крім одягу на ньому самому, та виходили, не знаючи, що їх ведуть на заріз. Вивісивши їх з тюрмних келій, їх або на коридорах тюрми або в окремих приміщеннях зв'язували та призначувано до „транспорту“ — на кладовище. Описали їх по одному чи гуртами виводили на замкнені з усіх боків гаражі як тюрмне подвір'я, де вже гудили мотори приготіваних до транспорту автомашин. Серед гуку тих моторів, в'язнів одного за одним розстрілювано, пускаючи кулю в потилицю. Якщо одна куля не вистачала, в жертву стріляли ще другим, третім а то й четвертим раз. В багатьох випадках, як прострілений в голову в'язень впаав на землю, але ще давав позначки життя, кат розторочував йому голову прикладом нагана. Вбиту жертву, що ще стікала кров'ю, кидали на автомашину і так аждоки не навантажено всіх авт. Тоді на вбитих до тих самих авт скидали ще їхню мізерію — клунки одягів та білизни, що їх вони брали зі собою „в далекі табори“. Навантажені свідками трупами автомашини вирушали на кладовище і там трупів скидувано в приготівані за днями. На трупи вкінці скидувано привезений разом з ними їх одяг і тоді НКВД-исти вбивали ще на місці над ямами тих, що працювали при копанні ям та перевозі трупів і вже самі присипали ями землею. Знайдені на першому місці розкопок три окремі ями, наповнені тільки одягом, взуттям і документами, висновок є тим, що ці речі належали вбитим жертвам, але їх відібрано їм при вступі в тюрму та переходу в ями в тюрмних магазинах. Цих речей треба було позбутися рівночасно з людьми, щоби не викликати підозріння серед нештаємниченого в злочинчеських на розстрілі в'язнів з міської тюрми теж раніше перевозувало до будинку НКВД і там їх розстрілювано. Зі зізнань свідків, які в тому часі сиділи у Вінницькій тюрмі, виходить, що в'язні цілком добре здавали собі справу,

що того роду транспорту „в далекі табори“ кінчаються на кладовищі. Звертається увагу на факт, що ані при трупах ані в їх одягах в жадному разі не натрапляло на будь-які вартісні речі, що їх бодай деякі в'язні могли мати зі собою. Ясно, що ці вартості забирали собі кати в нагороду за їх „роботу“.

На підставі розкопок і доджень важко було встановити з цілою точністю рід зброї, що її вжито при розстрілах. Знайдені в черепках жертв снаряди та кілька патронів, знайдені в місцях розкопок, походили з малокалібрової вогнепальної зброї та могли бути вистрілені або з більшої чи з меншої зброї, або з нагана. Ще найбільш правдоподібно, що кати при вбивстві користувались власними наганами, бо гвинтовки в таких випадках досить незручні. Про стріли з п'ясткової зброї свідчать теж факт, що на багатьох трупах знайдено знаки від приложень п'ясткової зброї до самої голови. До висновку про вживання власних такої короткої зброї при розстрілах свідчать теж „судово-медичні“ відкриття, головне щодо напрямку пострілів. Факт, що жертви були вбиті одні вистрілом в потилицю а інші вистрілом в шию, свідчить і переконує, що вбивства довершувала більша кількість катів, при чому ті, які стріляли в потилицю, мали найбільшу вправу та були без сумніву „спецами“ в тій катівській роботі. Випадки, в яких жертви мали зв'язані руки в двох місцях, свідчать, що їх перед смертю ще зокрема тортуровано. Це саме відносно до тих жертв, які мали на шиї петлі або затички в ротах. Факт, що велика кількість жіночих трупів, і то власне трупів молодих жінок, були цілком нагі а інші тільки в сорочках, не залишає жадного сумніву, що цих жінок ще безпосередньо перед смертю зганьблено.

(Дальше буде).

Д-Р ІЛІРІЙ ФЕДЕЙКО

(1900—1949).

Недавно принесла „Свобода“ сумну вістку про нову втрату у рядів українських фахівців-інтелектуалів. В Канаді помер відомий український лікар-спеціаліст хворіб вуха, горла і носа д-р Ілїрій Федейко.

Покійний д-р Іл. Федейко прибув до Канади перед 10 місяцями. Спочатку не мав змоги виконувати свого зв'язання й з'явився за працю нічного сторожа в гаражі Коли ж по довших стараннях дістав вкінці місце лікаря в шпиталі — не стало його вже між живими.

Покійний, ще як студент медицини й член українського студентського товариства „Медична Громада“ у Львові, був знаний як людина життєрадіс-

на, товариська, з живим сумним змістом. Одержавши диплом лікаря, як українець не мав змоги спеціалізуватися в окупованих полях Львова. Тому виїхав до славного із своєї отоларингології Відня, де наполегливо працював операційні та терапевтичні способи лікування хворіб вуха, горла й носа. По повероті до рідного Львова скоро здобув собі розголос і признання, сповняючи свою фахову працю незвичайно совісно й вміло. Крім домашньої практики, д-р Федейко працював зовсім безкорисно в амбулаторії Українського Шпиталю ім. митрополита А. Шептицького, т. зв. „Народної Лічниці“. Перед його ординаційною кімнатою в амбулаторії Лічниці вижидали численні пацієнти, що рекрутувалися з убогого українського, а часами теж і польського та жидівського населення Львова. Вони з признанням й любов'ю висказувалися про нього, як про лікаря, що однаково служив своїм знанням і здібностями безплатним, як і приватним пацієнтам, які приїжджали до нього з цілої Галичини. У Лічниці пок. д-р Федейко переводив операції включно до найбільш, можливих у хворобах вуха, нерозривно загрожено вже життя хворого виключно своєю вмілістю, бо не було ще тоді ні пенісіліну, ні таких добрих сульфопрепаратів для поборювання інфекції, як їх маємо сьогодні.

Покійний був щирим українським патріотом, безпартійним, але з виразно державницьким наставленням та мужнім в обличчі небезпеки. Весною 1939 р. польська поліція облягла дім, де відбувався тайний Крайній Конгрес Українського Студентства, з заміром захопити всі письмений матеріали Конгресу і його резолюції, а всіх присутніх уявити. В тім самім домі жив д-р Федейко й поки поліція вломилася до брами, студенти встигли віднести до нього письмений матеріали Конгресу, які д-р Федейко без вагання переходив з нарахенням власної безпеки. Покійний, щирий ентузіаст змагань і поривів ідейної української молоді, лікував безкорисно б. українських політичних в'язнів, викладав на вишкільних санітарних курсах, матеріально підпомагав усіх українські інституції, а найбільше українську дівочу ремісничу оселю, в організуванні якої багато трудилася його дружина. В тяжких роках 1939-41, як урядуючий тоді директор Українського Шпиталю, зберіг майно Народної Лічниці майже в цілості.

В щоденній життї пок. д-р Федейко визнавався незвичайною товариською культурою. У поступованні з молодшими товаришами по званні був безпосередній, сердечний і все готовий допомогти порадою, а навіть матеріально.

Ще треба згадати, що пок. д-р Федейко був членом Наукового Товариства ім. Шевченка.

Ненадійна смерть д-ра Федейка у цвітї віку глибоко врадила українську суспільність. Ще один характерний і висококартїсний член української нації впаав жертвою лихоліття, яке навістило Україну. Нехай легкою буде Йому канадійська земля, а цей скромний спомин хай буде китицею квітів на Його свіжій могилі від товаришів і знайомих.

Д-р Ярослав Макарушка, Нью Йорк, Н. Й.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Підготовка до перепису населення в 1950 року

Конституція Злучених Держав вимагає, щоб кожних десять років відбувався державний перепис населення — перепис. Головною метою перепису було встановити кількість представників до Конгресу від кожного стейту та визначити податки між стейтами. З часу першого перепису, що відбувся року 1790, статистична праця, зв'язана з переписом, все збільшувалася. Праці ставало більше не тільки тому, що зросло населення, але також тому, що збільшувалося число соціальних та господарських питань, які ставили під час перепису. Чим більше поширювалася праця, тим більше часу вимагала підготовка до перепису. Вже тепер переводиться підготовка до перепису, що має відбутися в 1950 році. Починаючи 1-го квітня 1950 року, поперх 150,000 осіб, виланих державним статистичним бюро, навідають яких сорок мільйонів мешканців від Нью-Йоркських апартаментів до ескімоських курінів з льоду на Алясці. Вони будуть збирати точні числа і факти про населення, яке правдоподібно сягає 150,000,000.

Крім того переписувачі мають обійти яких шість з половиною мільйонів фермерів, аби зібрати останні відомості щодо сільського господарства, включно до того заводження та виснування. (Перепис сільського господарства переводиться кожних п'ять років, тому кожний другий припадає на час загального перепису населення).

Статистичний уряд тепер вирішує, які саме і скільки питань треба задавати при перепису. Різні організації та окремі особи надіслали до статистичного уряду сотки питань, які на їх думку треба питати при перепису. Остаточне рішення статистичний уряд робить за допомогою чисельних

дорадчих технічних комітетів. Деякі вибрані питання вже випробовували на пробних переписах в різних частинах країни.

Крім рішення про питання, що їх мають задавати в часі перепису, статистичний уряд потребує біля одного мільйона мап з межами, сулицями, дорогами, фермами в кожному з 200,000 цензових районів. Ці мапи вже виготовляються. Аби допомогти переписувачам, статистичне бюро буде мати до свого розпорядження при перепису 1950 року фотографії, зняті з літаків, тих ділянок, що переписувачі мають обслуговувати.

Найбільшою справою в підготовці перепису є організування й вишколення великого числа місцевих керівників та переписувачів. Має бути встановлено від вісім до десяти соток місцевих статистичних бюро.

Перепис 1950 року буде сїмнадцятим загальним переписом в Злучених Державах. За першого перепису, 1790 року, задавали лише пару питань. Перепис останніх часів подають відомості не тільки про кількість населення, але також про економічне та соціальне положення.

Крім загального перепису населення через кожних десять років, статистичний уряд переводить деякі спеціальні переписи. До них належать, помімо згаданого сільськогосподарського перепису, перепис виробництва (що переводиться тепер за 1947 рік) та торгівлі (що має переводитися цього року за 1948 рік). Житловий перепис — останній був в 1940 році — може бути переведений одночасно з загальним переписом населення в 1950 році, наколи сучасний Конгрес ухвалить це.

Загальна Рада.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЧЛЕНІВ ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

Згідно з постановами статуту Загальні Збори членів Злученого Українського Американського Допомогового Комітету відбудуться в суботу дня 7 травня і в неділю дня 8 травня 1949 в готелі „Аделфі“ при Тринадцятій і Честнат вулицях у Філадельфії.

Статут усталис два роди членів:

- 1) Члени активні: Організації, які платять річні вкладки в сумі \$10.00 з активним і пасивним правом вибору до уряду.
- 2) Члени спомогаючі: Особи, які платять річні вкладки в сумі \$5.00 з правом голосу в дискусії.

Кожний активний член-організація має найпізніше до дня 2-го травня 1949 повідомити канцелярію Комітету про вибір делегата, його ім'я і прізвище, його адресу, число посвідки вплаченої вкладки за 1948 рік і число посвідки вплаченої вкладки за 1949 рік.

Після провірення, кожний член дістане карту вступу. Члени спомогаючі також мають повідомити канцелярію Комітету про свій намір присутності на Зборах, подаючи число посвідки вплаченої вкладки за 1948 і 1949 роки.

Нижче поданий формуляр просимо витягти, виповнити і вислати до:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

Наша Організація візьме участь в Загальних Зборах Злученого Українського Американського Допомогового Комітету у Філадельфії, в днях 7 і 8 травня 1949 р.

Назва Організації: _____
Адреса: _____
Ім'я і прізвище делегата: _____
Адреса: _____
Число посвідки вплаченої вкладки за 1948 рік: _____
Число посвідки вплаченої вкладки за 1949 рік: _____

На випадок, коли б якась Організація-член не дістала з яких небудь причин листового повідомлення про Загальні Збори, це оголошення нехай послужить як офіційне.

ЕКЗЕКУТИВА ЗУАДКОМІТЕТУ У ФІЛАДЕЛФІ:
Ада. Іван Панчук, голова; Микола Мурашко, місто-голова;
Олена Лотоцька, місто-голова; Михайло Дубас, скарбник;
д-р Павло Дубас, секретар; д-р Волод. Галав, екз. директор.

ЧИ ПІЗНАЄТЕ? ЦЕ Ж ДЖЕКІ КУПЕР! — Зправа це не так давня „дитяча кінозірка“ — Джек Купер. Боже, як ті літа минають, скаже дехто, памятаючи Купера, як був малою дитиною, а тут оглядає його в товаристві його молодого дружини. Незабаром, як заповідать, побачимо його на правдивій сцені.

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МИШ.

Українська еміграція в боротьбі за волю українського народу.

Користаючи з побуту в Дітройті бувшого прем'єра Карпатської України, п. Юлія Ревая, Т-во ім. Володимира Винниченка запросило його на доклад про завдання старої і нової еміграції.

Зрив українського народу на Великій Україні і в Галичині 1917 і 1918 років, рівнож і на Закарпатті в 1938 році, доказують, говорив бесідник, що український народ змагав до незалежності і соборності, але через навалу большевиків, денікінців, поляків, румунів і мадярів не мав змоги вдержати своєї держави. Аліанти, які не доцінювали змагань українського народу, погодилися на поділ українських земель під чотирох окупантів. В останній війні большевицькі і гітлерівські ватажки нищили безпощадно майно і український народ. Вони вбивали і гнали українців на найтяжчі праці. Так згинув поперх 15 мільйонів українського населення. Немає класика землі в Україні, з якого не було б наших людей на еміграції.

Большевицька диктатура створила соборну неволю українського народу. Правда соборність довершена на еміграції, на чужині. Ніколи перед тим українська нація не дала ще стільки жертв і стільки пошвигів і ніколи не була така сильна, як тепер. Тепер є два фронти: диктатура большевицька, що не бачить в людях нічого людського, і демократія, яка шанує гідність людини і дає їй змогу рішати про свою долю. Так само відноситься демократія і до народів.

На цілі кулі земський є нині наші українці. Сила і національна свідомість українського народу духом зростає так широко, що тепер є країні надії на творення власної і від нікого залежної української демократичної держави.

Референт має велику повагу і шану для нашої старої еміграції в Америці та інших країнах. Стара еміграція створила еміграції за короткий час мільйонів інституцій, церков, народні доми і школи, яких майно виносить на сотки мільйонів доларів. Рівнож стара еміграція виховала нове покоління, з якого виходять американці і американки з українським духом, які вже забирають поважне слово в обороні братів і сестер наших в Україні.

За останніх 30 років українська нація дала багато доказів своєї зрілості і посвяти. Знов тепер сотки героїв кожного дня кладуть своє життя за українські ідеали. На міжнароднім полі наша справа виглядає не так задовільно. Нам треба мати своїх Сквородів-науковців, культурників і здібних політиків, як амбасадорів по всіх країнах світу. Треба підтримати морально і матеріально, недавно створену в Європі Українську Національну Радку всіма українцями в цілому світі. Референт, що добре знає більшість членів У. Н. Ради, просить підтримати це українське представництво на еміграції і дати йому якнайшкоре фінансову допомогу на державницьку працю. Завдання УНРади великі, тому даймо їм змогу їх виконати для добра українського народу та української держави.

Згадуючи про наших скитальників, які в другій війні опинилися на тяжких працях і таборах і яких після війни кликали большевики на "батьківщину", референт додає, що всі знаємо, де опинилися наші брати, що вернули. Їх забрали на далекий і холодний Сибір, не даючи їм змоги навіть гля-

нути на рідні ниви, села і міста чи побачити своїх рідних, які ще осталися живими.

Про тих, що живуть на скитанні треба також пам'ятати і допомогти їм стати самостійними людьми і далі працювати теж і для української справи. Маємо здібних науковців, яким тяжко дістатись до Америки, але наші організації повинні б їх поодинокі стягнути до більших міст Америки і дати їм змогу праці.

Національне освідомлення нашого народу майже доконало, не діло, за винятком малих, явищ, які можуть бути вирвані аж у себе, в своїй хаті. При кінці п. Юлія Ревая пригадав науку нашого великого князя Ярослава Мудрого своїм синам: "Жийте в згоді, а як буде незгода між вами, то загинете ви і весь народ. Як не буде свободної України, не буде і свободної Європи, не буде тоді й свободної Америки, кінчив референт.

Доклад відбувся в Укр. Американським Осередку дня 1-го лютого 1949 р. Було 120 слухачів. Збірка принесла \$52. Чистий дохід призначено на Українську Національну Радку в Європі.

Рівнож на цих зборах ухвалено одностайно таку резолюцію: Українські Громадяни і Громадянки м. Дітройта, зібрані дня 1-го лютого 1949 р., проголошують: що будуть і надалі невпинно боротись за демократичні свободи українського народу на рідних землях, та за вільну і незалежну українську демократичну державу, яка б свободіно репрезентувала український народ між іншими об'єднаними народами світу, проти комуністичного імперіалізму, що прагне необмеженої влади над цілим світом і під диктатурою якого вже 30 літ стоїть український народ, закріпощений в неволі.

В тій боротьбі за волю людини і за демократичні вільності закликаємо до повної згоди та солідарності всіх українських Громадян і Громадянок Америки, як теж і до моральної і матеріальної підтримки Української Національної Ради, яка повинна організувати всі сили до боротьби.

Зборами проводив гр. В. Соболя, а секретарював Василь Цимбаліст.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Концерт у честь Лесі Українки.

Свято Лесі Українки в нашій громаді входило у традиційні заходи відділам Союзу Українок Америки. Цього року його відвідували відділи 5, 31, і 61 СУА дня 20 лютого так дбайливо, як ще ніколи перед тим. Треба зазначити, що зорганізовано комітет свята з трьох осіб представників трьох відділів СУ, до якого ввійшли пані: Будзал, А. Г. Білоус і панна Осоко.

У дні свята, 20 лютого, виповнили громадяни Української Хату в такій кількості, якої ще в нас не було. Членка

молодшого 61 відділу СУА, пані Пиндик, привітала привітних і вітала їх повстанням з місць вшанувати пам'ять Лесі Українки. Після того звісний хор Стефанії Андрусевич, всіли 50 осіб, відспівав гимни: американський і Союзу Українок з такою могутністю, що здавалося, що стіни залу не витримують. Тому, що хор склавений з трьох секцій: дівочого, мішаного й мужеського, публіка давала призначення всім трьом секціям окремо, викликаючи їх на сцену. Враження таке, що бажалося би, щоб інші громади почули цей прекрасний спів хору панни Андрусевич. Артисти-співачи, пп. І. Косіковський і С. Зола (пані Сливинська при фортепіані), відспівали дует і солові пісні дуже природно й гарно. Реферат про Лесю Українку вголосила ново прибула зі скитальщини пані Катерина Савка на повне задоволення привітних. Пісні Української Повстанської Армії відспівали знайомі нам уже родини Стельмах і Захарків при звуці мандоліни, а це творить таку красу, яку годі забути. Мимокіть нагадується слова: "О ти, пісню, не вмируша, ти цілюща водо! Ти виведеш рідний наріз з темряви на волю!" — Деклямація поезії Лесі: "Без надії буду сподіватись" — виголошена панною Захарків вишла прегарно й сильно. Друга деклямація вірша Г. Біловуса виголошена панною Біловус вишла теж як слід і дістала гучні оплески.

Молоденька гостя, Галя Мураць, місто-голова централі СУА, приїхала з Клівленду з рефератом в англійській мові. Вона вияснювала потребу за знайомлення з українською літературою, а зокрема з творами Лесі Українки тим більше, що вже є переклади з українського на англійське. Панна Мураць говорила з переконанням як дитина українського народу і це почуття

ПРИНЦЕССА І ВАЛЕРІНА. — Зправа бачимо англійську престолонаслідницю, принцесу Елізабет, як виходить з балериною (Мойра Шерер) по концерті, влаштованім в честь принцеси та її мужа, князя Единбургського, що стоїть побіч своєї дружини.

ВІДГОМІН БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ БРЕХНІ НА „СВОБОДУ“

(Докінчення зі стор. 1-ої)

риканських діянь зарахував до підричних публікацій „заініціованих і контрольованих комуністами або під їх впливом“, видав „під час війни книжку „Саботаж“, віддаючи в ній окреме місце наклепам на Український Народний Союз, на „Свободу“ та її редактора д-ра Л. Мишугу, що опісля було предметом окремих дохвдженнь. У висліді цього Кан признався до брехні та разом з видавцями книжки відкликав її в окремому урядовому листі до „Свободи“, передала публіці, яка виїхала виступити своїм думкам.

Тов. „Боян“ під проводом Вол. Головачка вислато своїх найліпших танцюристів на сцену з відповідними продукціями для закінчення програми свята.

Поведінка публіки була знаменита, бо всі заперли відхід підчас концерту переведено збірку на видання творів Лесі Українки в англійській перекладі. Збірка принесла \$80. Побажання з жертвами наспіли від У. Демократичного Клубу й панства Медичких з Толідо.

До жертв від клубу, Медичких і панни Мураць (всі по \$5) додано прихід з розпродажу білетів, разом \$559, розходу було \$159, чистого осталося \$400, що їх вислато на видання творів Лесі Українки до централі СУА.

За Комітет Підготовчого Комітету Свята Лесі Українки: А. Г. Біловус, секр.

зобов'язуючись рівночасно не поширювати тих брехнів далше. Проте, на розправі в Паризі він знов з ними „гостинно виступив“. У відповідь на це, „Свобода“ негайно переслала заступникові Кравченка в Парижі фотостатичні документи, в яких Кан признається та відкликає свої брехні і наклепи на „Свободу“ та її редактора. Це знов мало свій відгук під час процесу. Згідно з переданим в ньюйоркському „Новому Русскому Слові“ з 17-го березня подрібним звідомленням з розправи, оборонець Кравченка, Метр Ізар, в своїй кінцевій промові для підтримки справи Кравченка заявив: „Кан, свідок обвинувачених, на якого вони поклали такі великі надії, два рази говорив нам авторитетним тоном про зв'язок Кравченка з Лукою Мишугою, українським наці. Ми одержали письмо — я передаю його судові — в якому Кан вибачається перед Мишугою за те, що він брехливо на нього доносить та запевняє його, що в другому виданні книжки Кана

Нові імігранти

Українці, що приїжджають кораблем „Ірні Пайл“ дня 20. березня 1949 до порту Нью Йорк за старанням Злученого Українського Американського Допомогового Комітету у Філадельфії:

Валабан Ярослав; Вальцій Семен; Ванис Андрій, Богдан; Царик Дмитро, Анна, Теодор, Михайло, Пелагія; Чирівський Леонід, Зеновія; Демієвський Теодор, Михайлина; Гавур Андрій, Текля, Ольга, Ярослав, Розалія, Надія; Гарматій Микола, Марія, Ольга; Гриневич Євген-Ярослав; Іванців Михайло; Ярчинши Роман; Ядейко Григорій, Магдаліна, Мирон; Юрків Михайло, Стефанія, Марія, Степан; Юсенів Лев, Ольга, Оксана; Каштелінич Яновій; Керницький Іван; Кіра Петро, Станіслав, Анна, Ольга; Колодка Іван, Розалія, Іван, Євгенія; Ковалішин Іван; Козак Едвард, Марія, Юрій, Наталія, Ярема; Кременець Михайло, Анна, Ольга; Кулик Михайло; Курман Олександр; Кусен Осип, Софія, Мирон; Кузьо Нестор, Марія; Лаба Тимотей, Ольга, Роман, Лідія; Лехіцький Микола; Лесько Теодор, Стефанія, Ярослав; Литвиненко Григорій; Марашів Всеволод, Марія, Всеволод; Марущак Теодор, Ольга, Володимир; Мошу-

всі місяця про Мишугу будуть вичеркнені. От що варта ваш американський свідок... Повідомлення і заява аквоката зробили глибоке враження, що аж привняли в залі заворушилися.

ЩЕ ОДИН ПАШКВІЛЬ СОВЕТСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ НА АМЕРИКУ

Москва, 18 березня. — Вчора тут висвітлено вперше новий советський фільм „Зустріч на Лабі“, темою якого є зустріч американських і советських військ в Німеччині. У фільмі повно наклепів і брехні проти Америки та американців, що їх такі представлені як „ворогів світового миру“ і майже ворогів людства. Музику до фільму написав Шостакович.

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ!

ЩЕ МАЄМО ТІЛЬКИ КІЛЬКА ДЕСЯТОК ПРИМІРНИКІВ

КАЛЕНДАРЯ-АЛЬМАНАХА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Календар має 224 сторі друк і містить багато оригінального, цікавого, вартісного, інформативного матеріалу з різних ділянок американського й українського життя. Коштує всього \$1. Замовляйте негайно, висилаючи належність на таку адресу:

„СВОБОДА“

P. O. Box 346

Jersey City 3, N. J.

ТАРЗАН, ч. 2055. Чи полишенана поталу смерті?

Коли Джена боролася, щоб звільнитися себе...

...Редзік був задуманий у

своїх злodingних плянах і не завважав диму понад своєю головою, доки він його не окутав.

Перестрашений ревом далекого вогню, він подався взад. „Відріж мене!“ — крикнула

Джена, коли Редзік перебігав попри неї. Однак перестрашений трус пігнав у сторону моря.

ля Григорій, Анна, Михайло, Марія; Москва Яків, Магдаліна; Михайлюк Михайло, Надія, Остап, Валентина, Юрій; Онискевич Роман, Зеновія, Зеновій; Орловська Дарія, Петрівський Михайло; Прийма Роман, Мирослав; Рोजицький Володислав, Анна; Станігичук Катерина; Станько Ілія; Стецько Михайло; Субельний Мирослав, Іванна, Орест, Оксана; Сидорак Микола; Сильович Юрій, Агафія; Тимченко Оксана; Вархольді Дмитро, Кароліна, Галина; Ведмедик Іван, Люба, Віра; Вовчок Вронислава; Завадівський Богдан; Зубинський Лілія, Анна; Демчук Євгенія; Гавдіо Михайло; Сениця Павло, Меланія, Іванна, Христина; Воробець Олександра; Левчук Анапій, Ярина.

ПРАЦЯ

ПОТРІБНО ЖІНКИ, АБО ДІВЧИНІ,

до хатної роботи. Співні в місці, або дельдо. Кімната гарна. Інтересовані телефонуйте:

DELaware 3-7082

Професійні Оголошення

Dr. S. CHERNOFF

223 — 2nd Ave. (Cor. 14th St.) N.Y.C. — Tel. GRamercy 7-7697. Острів доволішні недуги чоловіків і жінок. Шкірні, X-Ray. Роздута жила лікуємо без операції. Переводимо а. н. л. і з. к. для супружних дозволів. Офісний години: В будні 10-7 Р. М. В неділі: 11-1 Р. П.

JOHN KOWALCHUK FUNERAL HOME
COMPLETELY AIR-CONDITIONED
ЗАНІМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В СТЕПІ
NEW JERSEY
ШНИ ПРИСТУПНІ ДЛЯ ВСІХ
ОБСЛУГА ЧЕСНА І НАЙКРАЩА
У випадку смутку, в родині
кличте як в день так і в ночі:
JOHN KOWALCHUK
129 GRAND STREET,
cor. Warren Street
JERSEY CITY, 2, N. J.
Tel. B'ergen 4-5131

Comfortably air conditioned
Lutwyn & Lutwyn
UKRAINIAN
FUNERAL DIRECTORS
991 SPRINGFIELD AVENUE
NEWARK, N. J.
and IRVINGTON, N. J.
Eveast 8-5535
OUR SERVICES ARE AVAILABLE ANYWHERE IN NEW JERSEY

JOHN BUNKO
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
завжди так порекомендує
ціна так низька як — \$150
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занімається похоронами
в БРОК, БРОКЛІН, НЬЮ
ЙОРК І ОКОЛИЦІХ
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2555
Branch Office and Chapel:
707 PROSPECT AVENUE
(Cor. E. 155 St.)
Brooklyn, N. Y.
Tel.: MIchigan 8-5579